ХУДУДЛАРНИНГ ИННОВАЦИОН-ИНВЕСТИЦИОН ФАОЛЛИГИНИ ОШИРИШНИНГ ТАШКИЛИЙ-ИҚТИСОДИЙ МЕХАНИЗМАЛАРИНИ ТАКОМИЛЛАШТИРИШ

Абдумалик Бектемиров
СамИСИ прфессори, и.ф.д.
https://doi.org/10.5281/zenodo.14553890

Аннотация. *Мазкур мақолада шу мавзудаги тадқиқотларнинг узвий давоми сифатида худуднинг инновацион-инвестицион фаоллигини оширишда худудларнинг инфратузилмасини ривожлантириш, ижтимоий ва экологик барқарорликка эришиш масалалари тадқиқ қилинган.*

Калит сўзлар: *инфратузилма, жисмоний инфратузилма, ахборот инфратузилмаси, ижтимоий инфратузилма, молиявий инфратузилма, норматив-ҳуқуқий инфратузилма, экологик инфратузилма, ижтимоий барқарорлик, ижтимоий таъминот, инфратузилмани ривожлантириш, экологик барқарорлик, ижтимоий инклюзия.*

Аннотация. *В данной статье, как продолжение исследований по данной теме, изучаются вопросы развития инфраструктуры регионов, достижения социальной и экологической стабильности, повышения инновационно-инвестиционной активности региона.*

Ключевые слова: *инфраструктура, физическая инфраструктура, информационная инфраструктура, социальная инфраструктура, финансовая инфраструктура, правовая инфраструктура, экологическая инфраструктура, социальная стабильность, социальная безопасность, развитие инфраструктуры, экологическая стабильность, социальная инклюзия.*

Кириш. Худудларнинг барқарор иқтисодий бир текисда ривожланиши яхлит мамлакат иқтисодиётининг барқарор ривожланишини таъминлайди. Шундай экан худудларнинг бир текисда барқарор ривожланиши кўп жиҳатдан худудда инновацион-инвестицион фаолликни оширишни тақозо этади. Биз аввалги тадқиқотларимизда минтақавий ривожланишнинг нотекислигини бартараф қилиш, минтақавий рақобатбардошликни таъминлаш, барқарор иқтисодий ривожланишга эришиш, инновацион фаолиятни давлат томонидан қўллаб-қувватлаш масалаларига тўхталган эдик. Ушбу тадқиқотнинг узвий давоми сифатида худудларнинг инновацион-инвестицион фаоллигини оширишда худудларнинг инфратузилмасини ривожлантириш, ижтимоий ва экологик барқарорликка эришишдаги ташкилий-иқтисодий механизмларни такомиллаштириш масалаларига тўхталамиз.

Худудларнинг инновацион-инвестицион фаоллиги ўз-ўзидан юзаг келиб қолмайди. Бундай фаолликни ошириш учун тўғридан-тўғри таъсир кўрсатадиган ташкилий-иқтисодий механизмларни такомиллаштириш зарур бўлади. Бундай заруратни қуйидагилар билан асослаш мумкин:

1. Минтақавий ривожланишнинг нотекислиги.

2. Иқтисодий глобаллашув ва минтақалараро рақобатнинг кучайиши.
3. Барқарор иқтисодий ривожланиш зарурати.
4. Инновацияларни давлат томонидан қўллаб қувватлаш зарурати.
5. Худудларда инфратузилмани ривожлантириш зарурати.
6. Ижтимоий барқарорликка эришиш.
7. Экологик барқарорликка эришиш.

Бу зарурий ҳолатлар худудларнинг инновацион-инвестицион фаоллигини оширишга қаратилган бўлиб, уларнинг ҳар бирини батафсил тадқиқ қилиш худудларнинг инновацион-инвестицион стратегиясини ишлаб чиқишда муҳим аҳамият касб этади. Бу эса, ўз навбатида тадқиқот мавзусининг долзарблигини белгилаб беради.

Фойдаланилган адабиётларни таҳлили. Мазкур йўналишдаги тадқиқотларни амалга оширишни қайси йўналишда ва қай тарзда амалга оширишни аниқлаш мақсадида иқтисодий адабиётларда шу йўналишда амалга оширилган тадқиқотлар натижаси бўлган махсус адабиётларни таҳлил қиламиз. Инновацион-инвестицион жараёнларни ривожлантириш бўйича иқтисодий адабиётлар таҳлили кенг тадқиқотлар йўналиши бўлиб, турли жиҳатлар ва таҳлилий ёндашувларни баҳолашни ўз ичига олади. Уларнинг асосийларига тўхталамиз.

Ҳар қандай худуднинг ривожланиши ва рақобатбардошлиги унинг иневстицион муҳити билан боғлиқ. Айнан шу соҳада россиялик олима Л.Н.Чайникованинг тадқиқотлари эътиборга лойиқ[1]. Рус иқтисодчиси М.Г.Боленчук инвестицион муҳитга таъсир кўрсатадиган омилларнинг таъсир кўрсатиш даражасини таҳлил қилиб, шу орқали уларни яхшилаш чораларини кўрсатиб берган [2]. Яна бир рус олими А.В.Гринский эса корхоналарнинг инвестицион фаоллигини ошириш масалалари билан тадқиқот ишларини олиб борган [3].

Мамлакатимизнинг етук иқтисодчи олимларидан Ш.И.Мустафақулов эса инвестицион муҳит жозибадорлигини ошириш йўлларини илмий асослаб берган[4]. Иқтисодчи олима Д.С.Алматова худудий инвестициялар оқимини кенгайтиришга таъсир кўрсатувчи минтақавий омилларни тадқиқ этган[5]. Шунингдек Д.Ш.Бабабекова ва Б.О. Турсуновлар минтақавий рақобатбардошликни таъминлашда инвестицияларнинг аҳамиятини кўрсатиб берган[6].

Махсус дадабиётлар таҳлилидан маълум бўладики, мазкур мавзу бўйича жуда кўп тадқиқотлар олиб борилган бўлсада, мавзуни тўлақонли қамраб олган деб бўлмайди. Шу нуқтаи назардан қуйида биз ҳар бир ҳолатнинг ўзига хос жиҳатларига батафсилроқ тўхталамиз.

Тадқиқот методологияси. Тадқиқотлар давомида таҳлил ва синтез, индукция ва дедукция, илмий мушоҳада усулларидан фойдаланилган.

Таҳлил ва натижалар. Тадқиқотимизнинг бошланғич қисмида фаолликни ошириш учун тўғридан-тўғри таъсир кўрсатадиган ташкилий-иқтисодий механизмларни такомиллаштириш зарурати тўғрисида умумий ҳолда тўхталган эдик. Худудларнинг инновацион-инвестицион фаоллигини оширишга тўғридан-тўғри таъсир кўрсатадиган ташкилий-иқтисодий механизмларга батафсил тўхталамиз. Улар қуйидагиларни ўз ичига олади:

- **худудларда инфратузилмани ривожлантириш**. Инновацион-инвестицион лойиҳаларни муваффақиятли амалга оширишда инфратузилмани ривожлантириш муҳим

ўрин тутади. Бу янги технологияларни жорий этиш, сармояларни жалб этиш ва ҳудудларнинг рақобатбардошлигини ошириш учун қулай шарт-шароитлар яратади. Бундай лойиҳаларда инфратузилмани ривожлантиришнинг асосий жиҳатлари қуйидагилардан иборат;

1. ***Жисмоний инфратузилма:***

- технопарклар ва инновацион кластерлар. Ихтисослашган технопарклар ва инновацион кластерларни яратиш стартаплар, илмий-тадқиқот институтлари ва юқори технологияли корхоналар учун жисмоний майдон ва ресурсларни таъминлайди. Ушбу платформалар инновацион жараённинг турли иштирокчилари ўртасида ўзаро ҳамкорлик, билим алмашиш ва ҳамкорликни ривожлантиришга хизмат қилади;
- ишлаб чиқариш қуввати. Замонавий ишлаб чиқариш қувватлари ва ускуналарига сармоя киритиш корхоналарга инновацион технологияларни самарали жорий этиш ва рақобатбардош маҳсулотлар ишлаб чиқариш имконини беради;
- транспорт инфратузилмаси. Транспорт тармоғининг ривожланиши (автомобиллар, темир йўллар, портлар, аэропортлар) логистикани яхшилайди, харажатларни камайтиради ва ички ва халқаро бозорларга чиқишни таъминлайди;
- энергия инфратузилмаси. Ишончли ва барқарор энергия таъминотини таъминлаш инновацион лойиҳалар, айниқса, юқори технологияли ва энергияни кўп талаб қилувчи соҳалар учун жуда муҳимдир.

2. ***Ахборот инфратузилмаси:***

- юқори тезликдаги Интернет ва рақамли платформалар. Юқори тезликдаги Интернет ва замонавий рақамли платформаларга кириш корхоналарга масофадан туриб ишлаш, маълумотларни алмашиш ва виртуал тадбирларда иштирок этиш имкониятини беради;
- маълумотларни қайта ишлаш марказлари. Инновацион лойиҳалар учун зарур бўлган катта ҳажмдаги маълумотларни сақлаш ва таҳлил қилиш учун маълумотларни қайта ишлаш марказлари ва булутли хизматларни яратиш ва қўллаб-қувватлаш.

3. ***Ижтимоий инфратузима:***

- таълим муассасалари. Инновацион ишлаб чиқаришлар учун мутахассислар тайёрлашга эътибор қаратган ҳолда таълим тизимини ривожлантириш. Янги технологиялар ва тадқиқотларга йўналтирилган замонавий таълим дастурларини киритиш;
- тадқиқот марказлари: янги технологиялар ва инновацион ечимларни ишлаб чиқишга ҳисса қўшадиган фундаментал ва амалий тадқиқотлар билан шуғулланувчи тадқиқот марказларини қўллаб-қувватлаш ва ташкил этиш;
- тиббиёт муассасалари ва ижтимоий хизматлар. Ишчилар ва уларнинг оила аъзолари учун сифатли тиббий хизматлар ва ижтимоий хизматлардан фойдаланиш имкониятини таъминлаш, бу эса иқтидорли мутахассислар учун минтақанинг жозибадорлигини оширади;

4. ***Молиявий инфратузилма:***

- венчур фондлари ва инвестиция компаниялари: ривожланишнинг турли босқичларида инновацион лойиҳаларга сармоя киритишга тайёр венчур фондлар ва инвестиция компанияларини ривожлантириш;
- давлат ва хусусий грантлар: тадқиқот, ишланмалар ва инновацияларни қўллаб-қувватлаш учун грантлар ва субсидиялар тақдим этиш;

- банк хизматлари ва кредитлаш: инновацион лойиҳаларни амалга оширувчи корхоналар учун банк хизматлари ва имтиёзли кредитлаш механизмлари мавжудлигини таъминлаш.

5. Норматив-ҳуқуқий инфратузилма:

- интеллектуал мулк: патентлар, муаллифлик ҳуқуқлари ва савдо белгиларини ўз ичига олган интеллектуал мулкни ҳимоя қилишнинг самарали тизимини яратиш ва қўллаб-қувватлаш;
- тартибга солиш ва стандартлаштириш. Инновацион технологияларни жорий этиш ва тарқатишга ёрдам берувчи қоидалар ва стандартларни ишлаб чиқиш ва жорий этиш.

6. Экологик инфратузилма:

- соф технологиялар ва барқарор ривожланиш. Ҳудудларнинг барқарор ривожланишига ва атроф-муҳитга салбий таъсирини камайтиришга ёрдам берадиган экологик тоза ва энергия тежамкор технологияларни ривожлантиришга сармоя киритиш.

Инновацион-инвестицион лойиҳаларда инфратузилмани муваффақиятли ривожлантиришга кўплаб мисоллар келтириш мумкин. Жумладан: Силикон водийси (АҚШ). Технопарклар, тадқиқот марказлари, университетлар ва венчур капиталнинг муваффақиятли комбинациясининг ёрқин намунаси бўлиб, бу минтақага юқори технологиялар ва инновациялар соҳасида жаҳон етакчисига айланиш имконини берди.

Сколково (Россия). Илғор технологияларни ишлаб чиқиш ва жорий этиш учун илмий-тадқиқот институтлари, стартаплар ва йирик компанияларни бирлаштирган инновацион марказни яратишга қаратилган лойиҳа.

Технополис Oulu (Финляндия). Ахборот технологиялари ва биотехнологиялари соҳасидаги стартап ва компанияларни қўллаб-қувватловчи, уларнинг ўсиши ва ривожланиши учун қулай шарт-шароитлар яратувчи муваффақиятли технопарк намунаси ҳисобланади.

Инфратузилмани ривожлантириш инновацион-инвестицион лойиҳаларни муваффақиятли амалга оширишнинг асосий омили ҳисобланади. Бу корхоналарнинг ўсиши ва ривожланиши учун зарур шарт-шароитларни таъминлайди, инвестицияларни жалб этиш ҳамда миллий ва халқаро миқёсда ҳудудларнинг рақобатбардошлигини оширишга ёрдам беради.

- **Ижтимоий барқарорликка эришиш**. Инновациялар ва инвестициялар орқали ҳудудларни ривожлантириш аҳоли турмуш сифатини яхшилайди, янги иш ўринларини яратади, ишсизлик ва аҳолининг ривожланган ҳудудларга миграциясини камайтиради.

Ижтимоий барқарорлик қуйидаги кўрсаткичлар орқали баҳоланади

1. Иқтисодий барқарорлик ва ўсиш:

- иш ва даромад. Ижтимоий барқарорлик иқтисодий барқарорлик билан бевосита боғлиқ. Иш ўринлари яратиш ва даромадларни ошириш қашшоқлик ва ижтимоий кескинликни камайтиришга ёрдам беради;
- инвестициялар ва инновациялар. Иқтисодий барқарорлик инвестицияларни жалб қилади ва инновацияларни рағбатлантиради, бу эса ўз навбатида бандлик ва ҳаёт сифатини яхшилаш учун янги имкониятлар яратади.

2. Ижтимоий таъминот:

- таълим ва соғлиқни сақлаш хизматларидан фойдаланиш имконияти. Таълим ва соғлиқни сақлаш хизматларининг мавжудлиги ва сифатини ошириш ижтимоий барқарорликнинг асосий жиҳати ҳисобланади. Бу аҳолининг умумий турмуш даражасини оширади ва имкониятлар тенглигини таъминлайди;
- ижтимоий ҳимоя ва хавфсизлик. Ижтимоий ҳимоя тизимини ривожлантириш ва фуқаролар хавфсизлигини таъминлаш ижтимоий барқарорликка эришиш, жиноятчилик ва ижтимоий тенгсизлик даражасини пасайтиришда муҳим ўрин тутади.

3. Инфратузилмани ривожлантириш:

- уй-жой инфратузилмаси. арзон ва сифатли уй-жойларни ривожлантириш ижтимоий барқарорликнинг муҳим омилидир. Бу турмуш шароитини яхшилайди ва ижтимоий интеграцияга ёрдам беради;
- транспорт ва коммуникациялар. Яхши ривожланган транспорт ва коммуникация инфратузилмаси иш ўринлари, таълим ва соғлиқни сақлаш муассасаларига киришни осонлаштиради, бу эса ижтимоий ҳаракатчанликни яхшилайди ва иқтисодий ўсишга ёрдам беради.

4. Экологик барқарорлик:

- тоза атроф-муҳит. Экологик барқарорлик ва тоза муҳит аҳоли саломатлиги ва ҳаёт сифатини яхшилашга ёрдам беради. Бу, айниқса, урбанизация ва саноат ривожланиши шароитида ижтимоий барқарорликнинг муҳим жиҳати ҳисобланади;
- яшил технологиялар. Экологик тоза технологияларни жорий этиш ва барқарор инфратузилмани ривожлантириш атроф-муҳитга салбий таъсирни камайтиради ва ҳудудларнинг узоқ муддатли ривожланишига ёрдам беради.

5. Давлат сиёсати ва бошқаруви:

- яхши бошқарув. Ижтимоий барқарорликка қаратилган давлат сиёсати яхши бошқарув, шаффофлик ва давлат институтларининг ҳисобдорлигини ўз ичига олади. Бу фуқароларнинг давлат ҳокимиятига бўлган ишончини оширади, ижтимоий барқарорликка хизмат қилади;
- ижтимоий шериклик. Давлат, бизнес ва фуқаролик жамиятининг ижтимоий лойиҳа ва дастурлар доирасидаги ҳамкорлиги ижтимоий муаммоларни ҳал этиш ва аҳоли турмуш даражасини оширишга ёрдам беради.

6. Ижтимоий инклюзия ва маданий ривожланиш:

- инклюзивлик ва тенглик. Ижтимоий инклюзия ва тенгликни тарғиб қилувчи сиёсатлар ижтимоий четланиш ва камситишларни камайтиришга ёрдам беради. Бу аҳолининг заиф қатламларини қўллаб-қувватлаш, тенг имкониятларни таъминлаш ва ривожланишга инклюзив ёндашувни ўз ичига олади;
- маданий ривожланиш. Маданий лойиҳалар ва тадбирларни қўллаб-қувватлаш маданият ва санъат ривожига хизмат қилади, бу эса ўз навбатида ижтимоий алоқаларни мустаҳкамлайди ва ҳаёт сифатини оширади

7. Ижтимоий фаоллик ва иштирок:

- фуқаролик иштироки. қарорлар қабул қилишда фуқаролар иштирокини ва жамоатчилик иштирокини қўллаб-қувватлаш ижтимоий масъулиятни ошириш ва фуқаролик жамиятини мустаҳкамлашга ёрдам беради;

- кўнгиллилик ва ижтимоий ташаббуслар. Кўнгиллилик ва ижтимоий ташаббусларни ривожлантириш маҳаллий даражада ижтимоий муаммоларни ҳал қилишга ёрдам беради ва ижтимоий алоқаларни мустаҳкамлайди.

Ижтимоий барқарорликка эришишда муваффақиятли ташаббусларга бир қатор мисоллар келтириш мумкин. Мисол учун:

Швеция, Норвегия ва Дания каби Скандинавия давлатлари юқори ижтимоий барқарорликка ҳисса қўшадиган ижтимоий ҳимоя, сифатли таълим ва соғлиқни сақлашнинг юқори стандартлари билан машҳур.

Сингапурнинг арзон уй-жой, сифатли таълим ва соғлиқни сақлаш билан таъминлаш бўйича ҳукумат дастурлари ижтимоий барқарорлик ва иқтисодий фаровонликка ёрдам беради.

Германияда пенция, соғлиқни сақлаш ва ишсизлик бўйича ёрдамни ўз ичига олган кучли ижтимоий хавфсизлик тармоғи, шунингдек, фаол мигрант интеграция сиёсати ижтимоий барқарорлик ва жамиятнинг уйғун ривожланишини таъминлайди.

- **Экологик барқарорликка эришиш**. Инновацион лойиҳалар кўпинча экологик вазиятни яхшилаш ва яшил технологияларни ривожлантиришга қаратилган. Бундай лойиҳаларни минтақавий даражада қўллаб-қувватлаш экологик барқарор ривожланишга хизмат қилмоқда. Бунда қуйидагиларга эътибор қаратилиши мақсадаг мувофиқ:

1. Барқарор ривожланиш зарурати:

- глобал экологик муаммолар. Иқлим ўзгариши, ифлосланиш ва табиий ресурсларнинг камайиши каби замонавий глобал экологик муаммолар барқарор ва экологик тоза технологияларни қабул қилишни талаб қилади;
- бирлашган Миллатлар Ташкилотининг Барқарор Тараққиёт Мақсадлари. Инновациялар киритиш ва атроф-муҳитга оид лойиҳаларга сармоя киритиш БМТнинг Барқарор ривожланиш мақсадларига эришиш йўлидаги муҳим қадамдир.

2. Иқтисодий самарадорлик:

- харажатларни пасайтириш. Экологик тоза технологиялар ва энергия тежовчи ечимлар операцион харажатларни камайтириши ва корхоналарнинг иқтисодий самарадорлигини ошириши мумкин;
- янги бозор имкониятлари. Яшил иқтисодиётнинг ривожланиши янги бозор имкониятларини очиб беради ва қайта тикланадиган энергия, қайта ишлаш ва яшил қурилиш соҳаларида янги иш ўринларини яратади.

3. Қонуний талаблар ва стандартлар:

- атроф-муҳитни тартибга солиш: Миллий ва халқаро даражадаги экологик стандартлар ва қоидаларни ошириш компаниялардан экологик тоза технологиялар ва амалиётларни қўллашни талаб қилади;
- рағбатлантириш ва субсидиялар: Атроф-муҳитни муҳофаза қилиш лойиҳаларига сармоя киритаётган компаниялар учун давлат томонидан қўллаб-қувватланадиган дастурлар, субсидиялар ва солиқ имтиёзлари инновацион инвестиция фаоллигини оширишга ёрдам беради.

4. Инновацион технологиялар ва экологик ечимлар:

- қайта тикланадиган энергия: қуёш, шамол ва бошқа қайта тикланадиган энергия манбаларига инвестициялар қазиб олинадиган ёқилғига қарамликни камайтиради ва иссиқхона газлари чиқиндиларини камайтиради;
- энергия самарадорлиги: Саноат, қурилиш ва транспортда энергия тежамкор технологияларни жорий этиш энергия сарфини камайтириши ва атроф-муҳитнинг изларини камайтириши мумкин;
- чиқиндиларни бошқариш. Чиқиндиларни қайта ишлаш ва утилизация қилиш технологияларидаги ютуқлар атроф-муҳит ифлосланишини камайтиришга ва ресурслардан қайта фойдаланишга ёрдам беради.

5. Ижтимоий жиҳатлар ва ҳаёт сифати:

- саломатлик ва фаровонлик. Экологик вазиятни яхшилаш аҳоли саломатлиги ва ҳаёт сифатига бевосита таъсир қилади. Ҳаво ва сув ифлосланишини камайтириш касалликларни камайтиришга ва умр кўриш давомийлигини оширишга ёрдам беради;
- таълим ва маърифат. Аҳолининг экологик маданиятини ошириш ва экология ва барқарор ривожланиш соҳасида ўргатиш экологик масъулиятли жамиятни шакллантиришга хизмат қилади.

6. Давлат ва халқаро ёрдам

- халқаро ҳамкорлик. Халқаро экологик дастурлар ва лойиҳаларда иштирок этиш экологик барқарорликка эришиш учун тажриба, технологиялар ва ресурслар алмашинувига ёрдам беради;
- ҳукумат ташаббуслари. Экологик инновациялар ва инвестициялар, жумладан грантлар, субсидиялар ва солиқ имтиёзларини қўллаб-қувватлаш бўйича давлат дастурларини ишлаб чиқиш ва амалга ошириш инновацион фаолликни оширишни рағбатлантиради.

Бундай лойиҳалар Скандинавия мамлакатларида, Германия ва Хитойда муваффақиятли қўлланилмоқда

Хулоса ва таклифлар. Худудларда инновацион-инвестицион фаолиятни ривожлантиришнинг ташкилий-иқтисодий механизмларини такомиллаштириш худудларнинг ривожланишидаги номутаносибликни бартараф этиб, худудларни барқарор ва бир текисда иқтисодий ривожлантиришда, рақобатбардошликни таъминлашда, аҳоли турмуш даражасини яхшилашда, ривожланиши паст бўлган ҳудудларнинг иқтисодий юксалишини таъминлашда муҳим рол ўйнайди. Ўз навбатида юқорида таъкидлаб ўтилган ютуқларни таъминлашда худудларнинг инновацион-инвестицион фаоллигини оширишнинг ташкилий ва иқтисодий механизмларини такомиллаштириш мақсадга мувофиқ. Улар қуйидагилардан иборат:

1. Минтақавий ривожланишда давлат ва хусусий сектор ўртасидаги ўзаро ҳамкорликнинг самарадорлигини таъминлаш зарур.

2. Ижтимоий ривожланиш ва ижтимоий барқарорликни таъминлаш. Бунда асосий эътибор ижтимоий инклюзия (аҳолининг заиф қатламларини қўллаб-қувватлаш, тенг имкониятларни таъминлаш ва ривожланишга асосланган инклюзив ёндашув) ва маданий ривожланишга, ижтимоий фаолликка, кўнгиллилик ва ижтимоий ташаббусларга эътибор қаратилиши зарур.

3.Глобал ва худудий экологик барқарорлик ва иқтисодий самарадорликка эришиш. Бундай самарадорликка қуйидаги тадбирларни амалга ошириш орқали эришиш мумкин:

- экологик вазиятни яхшилашга қаратилган лойиҳалар ишлаб чиқиш ва амалга ошириш;
- ҳаво ва сув ифлосланишини камайтириш бўйича лойиҳаларни амалга ошириш;
- аҳолининг экологик маданиятини оширишга қаратилган ўқув курсларини ташкил этиш;
- экологик тоза технологияларни ишлаб чиқишга қаратилган инновацион лойиҳаларни ишлаб чиқиш;
- барқарор ва экологик тоза технологияларга асосланган лойиҳаларни яратиш;
- инновациялар ва атроф-муҳитга оид лойиҳаларга сармоя киритиш;
- экологик тоза технологиялар ва энергия тежовчи ечимларни ишлаб чиқиш;
- қайта тикланадиган энергия манбаларидан фойдаланишга асосланган лойиҳалар яратиш;
- миллий ва халқаро даражадаги экологик стандартлар ва қоидаларни ишлаб чиқиш;
- атроф-муҳитни муҳофаза қилиш лойиҳаларига сармоя киритаётган компаниялар учун давлат томонидан субсидиялар ва солиқ имтиёзларини бериш механизмини такомиллаштириш;
- қайта тикланадиган энергия манбаларидан фойдаланишга инвестициялар киритиш;
- саноат, қурилиш ва транспортда энергия тежамкор технологияларни жорий этиш;
- чиқиндиларни қайта ишлаш ва утилизация қилиш технологияларига асосланган лойиҳаларни яратиш;
- урбанизация ва саноат ривожлаган худуднинг ижтимоий барқарорлигини таъминловчи лойиҳалар яратиш ва амалга ошириш;
- экологик тоза технологияларни жорий этиш ва барқарор инфратузилмани ривожлантириш.

4. Инновацион-инвестицион жараёнларни глобал ўзгаришларга мослаштириш.

5. Янги технологиялар ва ечимларни жорий этиш.

Иқтисодий барқарорликни мустаҳкамлаш мақсадида инновацион ва сармоявий фаолиятни фаоллаштириш ва ишлаб чиқаришни диверсификациялаш.

6. Инновацион- инвестицион лойиҳаларда янги иш ўринларини яратишга кўпроқ эътибор қаратиш.

7. Кадрлар тайёрлаш тизимини ривожлантиришни рағбатлантириш тизимини такомиллаштириш.

8. Фаол инновацион ва сармоявий фаолиятни ривожлантириш.

9. Инновацион-инвестицион лойиҳаларни муваффақиятли амалга ошириш мақсадида инфратузилмаларни ривожлантириш. Бунда асосан қуйидагиларга эътибор қаратиш зарур:

- технопарклар ва инновацион кластерларни яратиш;

- замонавий ишлаб чиқариш қувватлари ва ускуналарига сармоя киритиш;
- транспорт тармо-ғини (автомобиллар, темир йўллар, портлар, аэропортлар) логистикани ривожлантириш;
- ишончли ва барқарор энергия таъминотини таъминловчи инновацион лойиҳалар яратиш;
- юқори тезликдаги интернет ва рақамли платформалар яратиш;
- катта ҳажмдаги маълумотларни сақлаш, таҳлил қилиш учун, қайта ишлаш марказлари ва булутли хизматларни яратиш ва қўллаб-қувватлаш;
- инновацион ишлаб чиқаришлар учун мутахассислар тайёрлашга эътибор қаратган ҳолда таълим тизимини ривожлантириш;
- янги технологиялар ва инновацион ечимларни ишлаб чиқадиган фундаментал ва амалий тадқиқотлар билан шуғулланувчи тадқиқот марказларини қўллаб-қувватлаш;
- тиббиёт муассасалари ва ижтимоий хизматларни ташкил этиш;
- турли босқичларида инновацион лойиҳаларга сармоя киритишга тайёр венчур фондлар ва инвест-компанияларни ривожлантириш;
- тадқиқот, ишланмалар ва инновацияларни қўллаб-қувватлаш учун грантлар ва субсидиялар бериш;
- корхоналар учун банк хизматлари ва имтиёзли кредитлаш механизмларини такомиллаштириш;
- интеллектуал мулкни ҳимоя қилишнинг самарали тизимини яратиш ва қўллаб-қувватлаш;
- инновацион технологияларни жорий этиш қоидалари ва стандартларни ишлаб чиқиш;
- атроф-муҳитга салбий таъсирини камайтиришга қаратилган экологик тоза ва энергия тежамкор технологияларга асосланган лойиҳалар яратиш;
- арзон ва сифатли уй-жойлар қурилишини ривожлантириш.

10. Ижтимоий ҳимоя тизимини ривожлантириш ва фуқаролар хавфсизлигини таъминлаш механизмини такомиллаштириш.

Юқорида тадқиқотлар натижасида худудий инновацион-инвестицион фаолликни оширишнинг ташкилий ва иқтисодий механизмларини такомиллаштириш бўйича келтирилган таклифлар бу соҳадаги ютуқларни янада оширишга хизмат қилади.

ФОЙДАЛАНИЛГАН АДАБИЁТЛАР

1.Чайникова Л.Н. Методологические и практические аспекты оценки конкурентоспособности региона: монография. –Тамбов: Изд-во Тамбовского государственного технического университета,2008. – 148 с.

2. М.Г.Боленчук Совершенствование механизма развития инвестицион-ного климата России//Инновации и инвестиции №6, 2021, С.184-186.

3. А.В. Гиринский Некоторые вопросы инвестиционной активности предприятия//«Молодой ученый» международный научный журнал, № 14 (252) / 2019 С.88-90.

4. Мустафақулов Ш.И. “Ўзбекистонда инвестицион муҳит жозибадорлигини оширишнинг илмий-услубий асосларини такомиллаштириш” мавзусидаги докторлик диссертация иши автореферати. – Тошкент. 2017.

5. Алматова Д.С. “Минтақаларда тадбиркорлик фаолиятини ривожлантиришга инвестицияларни жалб этишни такомиллаштириш” мавзусидаги докторлик диссертация иши автореферати. – Тошкент. 2018.

6. Бабабекова Д.Ш, Турсунов Б.О. Фаол инвестициялар ва ижтимоий ривожланиш орқали рақобатбардош иқтисодиётни шакллантириш йўналишлари. Илмий-оммабоп рисола. – Т.: “Iqtisod-Moliya” 2019., 40 б;